

RESEARCH

Energiecrisis

STRUCTUREEL OF TIJDELIJK?

Rhythmus van lichtgolven: Straat + Zon + Menigte – Jules Schmalzigaug 1915-1917

Tekst **Kristof Anthonis**

2022 zal dan wel de geschiedenis in gaan als het jaar waarin energie-schaarste heerste in Europa en de energieprijzen de pan uit swingden, de kiem van het probleem is ouder. Reeds in 2021 stegen de energieprijzen, al werd het woord “crisis” toen nog niet in de mond genomen. Europese overheden, energieleveranciers en eindklanten moeten op een gepaste wijze reageren op de nieuwe realiteit.

Hoe deze energiecrisis al begon in 2021?

Sinds begin 2021 kregen de meeste leden van de EU te maken met continu stijgende elektriciteitsprijzen tot recordprijzen in augustus 2022 (zie grafiek 1). Afnemende investeringen in olie en gas en onvoldoende steun voor alternatieve energiebronnen maakten de sector extra kwetsbaar voor overmacht of onvoorziene situaties.¹

Een reeks van onvoorziene situaties deed zich in 2021 al voor, dus voor de

oorlog tussen Oekraïne en Rusland. Ten eerste hadden we in Europa te maken met **ellendige weersomstandigheden**. De wind liet het afweten, waardoor de windmolenparken zonder bevoorrading kwamen te zitten. De winter was lang en koud, waardoor de voorraden in het begin van het jaar al op geraakten. Zomerdroogtes troffen waterkrachtcentrales over de hele wereld.

Ten tweede zaten we nog met de naweeën van **COVID-19**. Als gevolg van

de pandemie werd meer dan de helft van de onderhoudswerkzaamheden voor 2020 verschoven naar 2021. Dit had een negatieve invloed op het aanbod van aardgas, steenkool, kerncentrales en andere alternatieve energiecentrales. En ten derde waren er Europese **transportproblemen**. Het tekort aan vrachtwagenchauffeurs voor de energiesector was eveneens een uitloper van de pandemie.

Wat leerde 2021 ons al?

De eerste prijsstijgingen sinds de laatste jaren brachten Europa tot inzicht dat een uitbreiding naar alternatieve vormen van energie noodzakelijk is. Groter aanbod van alternatieve vormen van energie zorgt voor markt- en prijsstabiliteit in de gehele energiesector. Tevens werd al duidelijk dat de afhankelijkheid van enkele energieleveranciers de prijzen snel onder druk zetten en dat daarom een uitbreiding van het netwerk van energieleveranciers is aangewezen. Internationale samenwerking en toelevering zijn cruciaal voor de verdere toekomst.

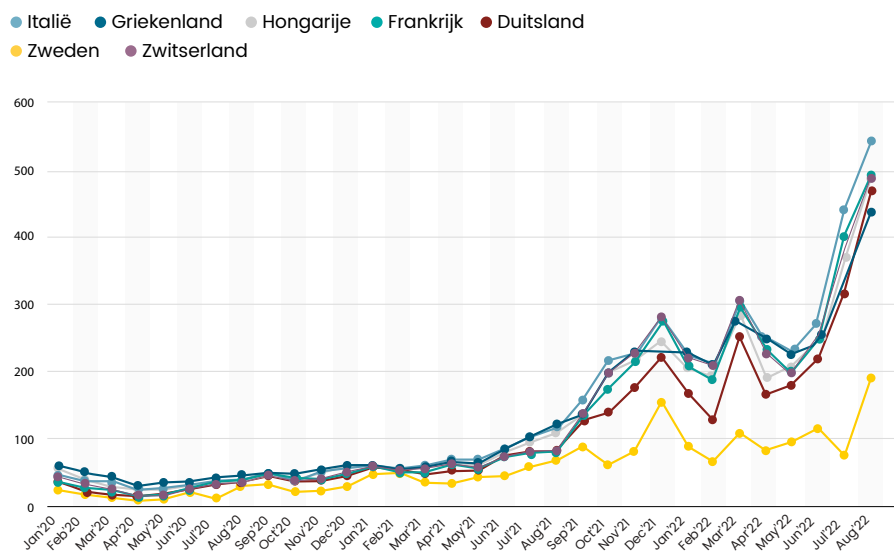
Extreme prijsstijgingen in 2022

"Dit is de meest extreme energiecrisis die Europa ooit heeft gekend", stelt Alex Munton, consultant bij de Rapidan Energy Group en expert op het gebied van de wereldwijde gasmarkten. De redenen zijn talrijk en verschillend van aard: extreem weer, lage windproductie, slinkende binnenlandse gasvoorraden, de laagste gasopslag ooit, enz. Maar de meest doorslaggevende factor dit jaar bleek de dynamiek tussen de EU en Rusland te zijn. De aardgasvoorziening van Rusland, via de Nord Stream pijpleidingen (zie figuur 1), is goed voor ongeveer 40% (zie tabel 1) van de Europese invoer en is een kritieke energielevensader voor het continent.

Vanwege de steun van Europa aan Oek-

Grafiek 1: Gemiddelde maandelijkse elektriciteitsprijs (EUR/megawatt uur)

Bron: Statista 2022

raïne werd de gaskraan stelselmatig meer en meer dichtgedraaid. Als gevolg daarvan zijn de energieprijzen fors de hoogte ingeschoten, waardoor veel landen genoodzaakt worden noodplannen op te stellen (zie grafiek 2). In tussentijd kunnen energieleveranciers als Noorwegen en Noord-Afrika hun leveringen opvoeren tot een niveau dat ze hun eigen economie en bevoorrading niet in problemen brengen.

Regeringen zijn terecht bang voor de komende winter, wanneer de vraag naar energie toeneemt. Op heden worden de Europese voorraden tot de limiet aangevuld om voldoende te hebben om "black-outs" deze winter te vermijden. De Russische toevoer via de Nord-stream pijpleiding is sinds begin september gestopt wegens "onderhoudswerken" die moesten gebeuren en die langer duren dan voorzien. Dit is althans wat men ons wil laten geloven. Realiteit is dat de gasleveringen momenteel gebruikt worden als drukkingsmiddel en politiek wapen door Rusland.

"Dit is de meest extreme energiecrisis die Europa ooit heeft gekend", stelt Alex Munton, consultant bij de Rapidan Energy Group en expert op het gebied van de wereldwijde gasmarkten.

Figuur 1: Pijpleiding Nord Stream

Bron: Gazprom

Wat doet de EU momenteel om de uitdagingen aan te pakken?

Rantsoenering van energie is dus aange-
wezen en mede daarom heeft de Euro-
pese Commissie aan alle lidstaten enkele
voorstellen gedaan. De energiemarkt is
een vrije markt en niet alle lidstaten heb-
ben dezelfde energieproblemen waar-
door ze vaak een verschillend energiebe-
leid wensen te voeren.

De actuele voorstellen van de Europese
Commissie zijn de volgende :

- 15% minder gasverbruik stimuleren per lidstaat
- verplichte bezuiniging op elektriciteitsverbruik tijdens piekuren
- megawinsten van energiebedrijven extra belasten
- maximumprijs voor Russisch gas
- nieuwe infrastructuur aanleggen om onafhankelijkheid te vergroten
- een maximumprijs voor stroom uit zon, wind, kern- en kolencentrales. Die stroomprijs is nu ook gigantisch hoog vanwege de koppeling aan de gasprijs.

Bepaalt de gasprijs dan echt alle andere energieprijzen?

In Europa is sinds 1996 een marktme-
chanisme geïmplementeerd, genaamd
"Marginal Pricing System (MPS)". Het
MPS houdt in dat de prijs van energie
voor de hele markt bepaald wordt door
de productiekost van de duurste elektri-
citeitscentrale in productie.

In de huidige omstandigheden is dit de
gascentrale. De gasprijs bepaalt bijge-
volg ook de prijs van elektriciteit. In wer-
kelijkheid wordt de prijs op de energie-
markten al lang en steeds meer bepaald
door speculatie en geopolitieke spanning-
gen. Meer dus dan door de productieprijs
van de duurste centrale. Toch blijft dit
prijsmechanisme op heden nog intact,
al gaan door de recente Europese ener-
giecrisis meer en meer stemmen op om
deze prijsafspraken te laten varen en de
vrije markt te laten spelen.

Worst case scenario?

Indien de energievoorraden drastisch
zouden slinken vanwege een strenge win-
ter en hierdoor problemen zouden geven
in de voorziening van de gezinnen, dan
liggen noodscenario's klaar die elke lid-
staat afzonderlijk gaat toepassen. Het zou

Tabel 1: Europese afhankelijkheid van Russisch gas

Bron: Eurostat, JP Morgan asset management

	Russisch aandeel van de totale gas consumptie (% 2019/2020)	Het aandeel van gas tov primaire energie consumptie (%)
EU	38	24
België	8	23
Denemarken	52	14
Finland	92	7
Frankrijk	20	17
Duitsland	59	27
Italië	40	42
Nederland	36	37
Spanje	11	22
Zweden	14	2
UK	4	40

Grafiek 2: Europese gasprijs over de laatste 5 jaar (EUR/Megawatt uur)

Bron: tradingeconomics.com

best mogelijk zijn dat er een gedeeltelijke
industriële stillegging komt met mogelijk
een zware economische impact voor de
Europese economie. De zware industrie
is per definitie een grootverbruiker van
energie en daarom is het noodzakelijk
dat elektriciteitsleveranciers op hun beurt
overwegen te investeren in initiatieven van
slim energiebeheer om wendbaar, duur-
zaam en veerkrachtig te blijven.

Daarnaast is het best mogelijk dat enkele
private energieleveranciers, door het
toenemend aantal wanbetalers, het zelf
moeilijk krijgen. Frankrijk heeft onlangs

plannen aangekondigd om het energie-
bedrijf Électricité de France S.A. te nati-
onaliseren omdat EDF de toenemende
economische verliezen niet kan opvangen.
De vraag is hoeveel steun regeringen aan
energieconsumenten en energiebedrijven
kunnen geven? En wie deze factuur later
gaat betalen?

Zittend naakt – Amedeo Modigliani 1917

Conclusie

De huidige (energie)crisis vraagt om geconsolideerde acties van regeringen, energieleveranciers en consumenten. Terwijl regeringen zich concentreren op het veiligstellen van voldoende gas voor deze winter en het verminderen van de vraag, moeten bedrijven helpen bij deze inspanningen door de beste energiepraktijken te volgen en allerlei vormen van steun te bieden aan gebruikers, vooral de meest kwetsbare. Het recht

streekse gevolg van de gigantische prijsstijgingen in energie is dat ook de inflatie aan hetzelfde ritme de weg hoger heeft gevonden. Dit weegt zwaar op de consument en daarom moet door een gezamenlijke aanpak deze energiecrisis een tijdelijk karakter krijgen. Laten we hopen dat ook de natuur ons hierbij goed gezind is en dat we een "warme winter" tegemoet gaan. •

Disclaimer

Dit is een publicatie van Leo Stevens & Cie, een beursvennootschap vergund door de NBB (Nationale Bank van België).

Deze publicatie mag niet beschouwd worden als 'onderzoek op beleggingsgebied' zoals bedoeld in het koninklijk besluit van 3 juni 2007. Het is een publicitaire mededeling. De wettelijke voorschriften ter bevordering van de onafhankelijkheid van onderzoek op beleggingsgebieden zijn hierop niet van toepassing. Eventuele aanbevelingen zijn niet onderworpen aan een verbod om al voor de verspreiding van onderzoek op beleggingsgebied te onderhandelen.

Deze publicatie mag niet als persoonlijk beleggingsadvies beschouwd worden. Leo Stevens & Cie kan niet garanderen dat de in de publicatie behandelde financiële instrumenten voor u geschikt zijn. Mocht u op basis van deze publicatie overgaan tot een financiële transactie, dan draagt u hier zelf de volledige verantwoordelijkheid voor. Beleggen in financiële instrumenten (zoals aandelen) kan grote risico's inhouden. Alvorens tot een transactie over te gaan, moet een belegger beschikken over de nodige ervaring en kennis om de eventuele risico's die gepaard gaan met de transactie ten volle in te schatten, in staat zijn om deze risico's te dragen waarbij beseft moet worden dat het belegde kapitaal geheel of gedeeltelijk verloren kan gaan.

Medewerkers van Leo Stevens & Cie kunnen vóór de verspreiding van deze aanbevelingen handelen in het financieel instrument.

Eventuele rendementen die in deze publicatie vermeld werden, zijn gerealiseerd geworden in het verleden. Er is geen garantie dat zij ook in de toekomst behaald zullen worden. Men kan evenmin zeker zijn dat de beschreven scenario's, verwachtingen en risico's zullen uitkomen in de realiteit. Zij dienen als indicatief beschouwd te worden. De gegevens die in de publicatie vermeld worden, zijn louter informatief en kunnen aan veranderingen onderhevig zijn. Wisselkoersschommelingen kunnen vooropgestelde resultaten en rendementen beïnvloeden.

De publicatie geeft de analyse weer van de auteur op de vermelde datum. Hoewel de analyse gebaseerd is op volgens de auteur betrouwbare bronnen, kan de correctheid, volledigheid en actualiteit van de gebruikte informatie niet gegarandeerd worden.

Niets in deze publicatie mag gereproduceerd worden zonder de voorafgaande uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van Leo Stevens & Cie. Deze publicatie is onderworpen aan het Belgisch recht en aan de uitsluitende rechtsmacht van de Belgische rechtbanken.

Leo Stevens

PUUR & PERSOONLIJK VERMOGENSBEHEER

Leo Stevens Vermogensbeheer met een pure & persoonlijke missie

Leo Stevens begeleidt u in het beheer van uw vermogen als geen andere financiële instelling in België: puur en persoonlijk.

Schildersstraat 33
2000 Antwerpen
T +32 3 242 03 70
F +32 3 242 03 89

BTW BE0404.496.829
RPR Antwerpen
info@leostevens.com
www.leostevens.com

